

ВІДТВОРЕННЯ ЕМОТИВНОГО ЗМІСТУ ОБРАЗУ В АНГЛОМОВНОМУ ПЕРЕКЛАДІ

Способи вираження емоції в поетичному дискурсі джерельної культури і способи її відображення в перекладі складають коло проблем, які потрібно вирішити в перекладознавчому дослідженні образу, оскільки емотивна експресія є суттєвим елементом творення і відтворення образу. Метою даної роботи є зосередження уваги саме на відтворенні емоційної сторони образу мікро-, макро- і мегарівня. Матеріалом дослідження стали українські ліричні твори другої половини ХХ століття та їхні переклади англійською мовою.

Емотивний зміст образу виражається вживанням емоційної лексики двох видів: слів, які називають певні емоції та переживання, та слів, у значенні яких є емоційно-оцінний інгредієнт. Окрім емоційної лексики емотивну експресію образу виражають тропеїчно-фігуральні стилістичні засоби, ритмічний малюнок, звукопис, графічні виділення, тобто ліричний твір є наскрізь емотивний. Існує поняття емотивної одиниці перекладу, що включає емотивний компонент першотвору в єдності з перекладацьким рішенням для даного компонента в тексті перекладу. Емотивна одиниця може бути представлена як словом, фразою, так і цілим текстовим відрізком.

Вважається, що поезія – це автономний процес, в якому неодмінно є емоційний конфлікт поета з оточуючим світом, та поживна речовина, що потрібна для кристалізації особливого “пійманого” звуку. Стимулом творення поетичного тексту є перед суший звук (і. е. конденсат емоції-думки), що вловило надчутливе серце автора. Це просто наймогутніше передчуття, що хоче стати Словом.

Яскравим тому підтвердженням є вірш Івана Драча “Слово”. Зіставимо оригінал вірша з перекладом П. Немсера і М. Редмана “The Word”, щоб виявити вербальні форми вираження емоційного конфлікту в тексті оригіналу та їх відображення в тексті перекладу. Процес народження поетичного слова порівнюється з музикою. Музична гра, у формі уподібнених і персоніфікованих звуків музичних інструментів, виражає драматизм переживання: Віолончель погасла. І відразу // Вмер контрабас – *халиво, нашивидку*. // А скрипка п’є гарячий грім *екстазу*, // *Грозу екстазу, білу, аж гірку*. – The cello gutters out. // The contrabass, // *hastening* to die, collapses. // And the violin drinks hot thunder, // *a white-eyed thunderstorm*.

Перекладацькі трансформації художніх деталей призвели до часткового послаблення емоції, що найбільше відбилось на відсутності в трансляті емотивного компонента *екстазу*, одне зі значень якого – поетичне натхнення, а ще – найвищий ступінь захоплення, вид психічного розладу, тобто та межа між творчим осяянням і емоційною напругою, на якій часто балансують люди мистецтва.

У перекладі другої строфи спостерігаємо імплікацію компонентів змісту і компресію тексту, від чого емоція звучить більш стримано. Лексему ключового образу замінено синонімом, сам образ увиразнено дієприкметниковим зворотом і взятим із контексту *slung* (підвішений): **Талане мій**, на дикому смичкові // По струнах *полохливих* прослизни // У лоно скрипки, де брунькує слово, // Де зріє слово в муках тишини. – **Let imagination**, slung on a wild bow, // sweep the strings // into the violin's womb, // where the word buds, ripens.

Імплікація експресивних означень, дієслова і додатка в третій строфі перекладу, а також заміна емоційної лексики *шок* на *silence* зменшує емоційно-оцінний зміст образу. Модуляція епітета останнього рядка сприяє естетичній вишуканості образу в перекладі: *Вагітна* скрипка стане породіллю, // Оркестр *пройме морозно-чорний шок*, // Як нехрещене слово *самоціллю* // Повстане з *оркестрових пелюшок*. – The violin is a woman giving birth. // The orchestra **freezes into silence** // when the unbaptized word // rises from its **cradle of sound**.

Розгорнута і різнобарвна емоційність української лірики була б надмірною і неприродною за умови її повного відтворення мовою, якій властива імпліцитність. Даний приклад ілюструє наявність емотивної еквівалентності образу на рівні культури за умови часткової еквівалентності на рівні тексту.

Отже, при відтворенні емотивної експресії на мікрообразному й макрообразному рівнях (віршовий текст) спостерігаються дві тенденції: розгортання і згортання. Розгортання емотивної експресії є наслідком контекстуального тлумачення. Згортання емотивної експресії є наслідком часткової лакуарності при відтворенні емотивних одиниць, імплікації компонентів емотивного змісту, стилістичної нейтралізації експресивних засобів (деперсоніфікація, деметафоризація порівнянь, заміна стилістично маркованих дієслів і означень стилістично нейтральними відповідниками), часткового стирання різноманітності засобів естетизації ліричного переживання.

На мегарівні (образ культури) дискурсивна епістемічна трансформація української емоції в англомовному поетичному дискурсі є наслідком зіткнення українського ліризму й кордоцентризму з англомовним прагматизмом і раціоналізмом, що виявляється в інтенсифікації та одивненні ліричного переживання світу в поетичному перекладі. Разом із тим аналітизм мови перекладу (обов'язковість підмета, фіксованість тема-рематичного центру, порядок слів у реченні, неможливість відтворити всі еліптичні конструкції і повтори) спричиняє зниженню емотивної експресії. Емоційність української лірики в англомовному дискурсі стає більш стриманою і врівноваженою, почуття набувають відтінків логічності й керованості.